

Dyrevelferdsloven bestemmelser og vannkraftutbygging

Mattilsynet fører tilsyn med **etterlevelse av dyrevelferdsloven**. Dyrevelferdsloven gjelder både tamme og villlevende dyr, og den gjelder alle inngrep i naturen som påvirker dyrevelferden.

I forarbeidene til dyrevelferdsloven; Ot. prp. nr. 15 (2008-2009) punkt 2.2.13.4, står det; «*[V]ed planlegging av større godkjenningsspliktige inngrep i naturen og anlegg m.m. kreves utredning av konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn [---] Dyrevelferdsmessige hensyn er et av flere forhold som naturlig vil inngå i en slik konsekvensutredning etter innspill fra relevant fagmiljø i forbindelse med høring av plan- eller utredningsprogram*».

Konsesjonæren må utrede om inngrepet og aktivitet/drift, vil sette fisk og andre dyr i fare for unødige belastninger.

Dyrevelferdsloven

Lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd gjelder alle forhold som kan påvirke velferden for de dyreartene som er omfatta av loven. Det er fastsatt i dyrevelferdsloven § 2. Loven gjelder alle virveldyr, tifotkrepes, blekksprut og honningbier. Loven gjelder uavhengig om dyra er eid av mennesker eller lever vilt i naturen.

Begrepet «forhold» i § 2 dekker alle handlinger og aktiviteter, herunder unnlatelser, som har betydning for dyrs velferd og respekt for dyr. Begrepet omfatter også innretninger, utstyr, driftsmetoder, fangstmetoder mv. Inngrep i naturen som kan drepe, skade, skremme, eller på annen måte belaste dyr, er omfatta av begrepet.

Det samme gjelder inngrep i naturen som innskrenker dyras naturlige atferd og trivsel. Et eksempel på slike inngrep er vannkraftanlegg. Virksomheter som er ansvarlig for å etablere og drifte vannkraftanlegg, **skal behandle fisk og andre dyr i og rundt vassdraget godt og beskytte dem mot fare for unødige belastninger. Denne plikten følger av § 3 i dyrevelferdsloven.**

Dersom det er slik fare, har virksomheten plikt til å vurdere om belastningene for fisken eller andre dyr er **«unødige» etter dyrevelferdsloven § 3**. Videre må virksomheten vurdere hvilke tiltak som er hensiktsmessige og mulige for å **utelukke belastningene eller redusere belastningene til et akseptabelt nivå.**

Virksomheten må vurdere faren (risikoen) for dyra og gjøre det som er nødvendig og mulig for å beskytte dyra mot farene. Aktuelle farer er for eksempel gassovermetning som forårsaker fiskedød og stranding av fisk på grunn av liten vannføring. Jo høyere risiko det er, jo mer må virksomheten gjøre for å unngå farene.

Av forarbeidene, Ot.prp. nr. 15 (2008-2009) pkt. 2.2.1.4 følger om begrepet unødig at:

« [...] loven ikke kan beskytte dyr mot enhver påkjenning og belastning. Det viktige er at man søker å hindre fare for påkjenninger og belastninger som er unødvendige eller uakseptable, og som kan unngås. Videre er enkelte påkjenninger naturlig i dyrs liv. Det må legges vekt på om påkjenningen er forårsaket av mennesker, hva som er formålet med å utsette dyr for slik påkjenning og om handlingen er allment akseptert. Det foreslås derfor å beholde unødig som et vurderingskriterium i lovteksten.»

I lovkommentaren til § 3 (Stenevik og Mejdell) står det at: «Interesseavveiningen skal etter forarbeidene bygge på faglig kunnskap og etiske vurderinger, jf. bl.a. Innst. S. (komiteens merknader) s. 4. På grunnlag av objektiv vitenskapelig kunnskap og faglige skjønnsmessige vurderinger foretas den etiske vurderingen av hvor velferdsnivået for dyr bør ligge i en gitt sammenheng. Videre foretas en avveining mot relevante hensyn som taler for begrensninger i dyrets interesser.

Momenter i vurderingen av hva som er lovens krav til dyrevelferden, er etter dette både faglige dyrevelferdsvurderinger, etiske og følelsesmessige vurderinger (empati) og praktiske og økonomiske hensyn. Derfor kan resultatet være at man bl.a. ut fra hensynet til økonomi og tradisjon mv. anser et hold eller en handling som lovlig, selv om forsvarligheten kan diskuteres.»

Dersom utbyggeren gjør det som er mulig innen rimelighetens grenser for å beskytte fisken, vil resterende belastninger neppe regnes å være "unødige". Samfunnsnyttan av kraftanlegget vil da oppveie belastningene for fisken.

Dyr som skades eller blir hjelpeløse som følge av vannkraftanlegget, skal hjelpes av dem som finner dem. **Hjelpeplikten følger av dyrevelferdsloven § 4.**

Hjelpeplikten er særlig aktuell for personer som jobber i og rundt vannkraftanlegget. Strandet fisk er et typiske eksempel på et hjelpeløst dyr.

Dersom et større antall fisk skades i vannkraftanlegget, skal virksomheten varsle Mattilsynet eller politiet. **Varslingsplikten følger av dyrevelferdsloven § 5 annet ledd.**

De som utfører og opprettholder inngrep i naturen, skal ha nødvendig kompetanse om hvordan inngrepet påvirker dyrevelferden, og om hvilke tiltak som hjelper. Dette **påbudet om kompetanse følger av dyrevelferdsloven § 6 første ledd annet punktum.**

For å få denne kompetansen er det relevant å søke kunnskap fra faginstanser og fagmiljøer. Uavhengige fagrapporter gir økt kompetanse. De beskriver problemstillinger og gir råd om aktuelle avbøtende tiltak. Det er en forventning om at virksomheter baserer seg på de faglige rådene i sin tilnærming til gode løsninger.

Dyrevelferdsloven har ingen spesialbestemmelse om store inngrep i naturen. § 15 gjelder bare «[b]ygninger, gjerder og andre mindre innretninger». **Ansvarlige for vannkraftanlegg og andre store «innretninger» må forholde seg til nevnte §§ 3, 4, 5 og 6.**

Mattilsynet har ifølge **dyrevelferdsloven § 30** myndighet til å føre tilsyn og fatte nødvendige enkeltvedtak for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i samsvar med denne loven.

Ved en konsesjonsbehandling fatter ikke Mattilsynet enkeltvedtak. I stedet skal Mattilsynets synspunkter basert på dyrevelferdsloven, bli vurdert og tatt hensyn til i konsesjonsvilkårene. NVE har sanksjonsmuligheter og bør følge opp vilkår som er tuftet på blant annet dyrevelferdsloven.